

H. Millas'ın 'Azınlıkça' (Gümölcine) ve 'Agos' (İstanbul) için ALGI(LAMAK) yazısıdır.

15 Aralık 2012

Atina'da "Doublespeak"

Yunanistan'da toplumun büyük bir kesimi son iki-üç yıldır bir şokun etkisindedir. Krizin etkileri çok boyutludur. En belirgin olanı kişinin gelirinde görünen düşüştür. Kimilerinin maaşı veya kazancı çok azalmıştır; kimileri veya yakınları işsiz kalmıştır. İşsiz kalanların ancak küçük bir kesimi işsizlik tazminatı almaktadır. Tabii bu durumun sonucunda bu insanların yaşam biçimleri altüst olmuştur, hayat standartları hiç akıllarına getirmemiş oldukları aşağı seviyelere varmıştır. Şaşkın ve umutsuzdurlar.

Krizin ikinci etkisi güvensizlik duygusudur. Yalnız işsiz kalanlar değil, hemen herkes yarının nasıl olacağını, hem kişi olarak, hem toplum olarak nereye yöneldiğini bilememektedir. Geçmiş de artık belirsizleşmiştir: Güvendikleri siyasiler, idealler ve kurumlar krizi doğurmuştur. Geçmiş yıllarda söylenenlerin, vaat edilenlerin, umut edilenlerin ve hesaplananların yalan olduğu ortaya çıkmıştır. Kişisel çabalarıyla elde ettiklerine inandıkları yüksek hayat düzeyinin "borçla" elde edilmiş bir aldatmaca olduğunu görmekteyiz. Güvensizlik ve hayal kırıklığı bir arada yaşanmakta. İnsanlar yıkımı getirmiş olan düzenin içinde herkesin bu oyunda az çok bir payı olduğunu her gün duymaktadır: kimisi vergi ödememiş, kimisi hak etmediği bir mevkie getirilmiş sırt üstü yatmış, kimisi rüşvet alıp bir güzel yaşamış...

Belki pek az konuşulmuş olan başka bir etki gurur incinmesi ve suçluluk duygusudur; yani özgüvenin yara alması. Milli kimlik onarılmaz bir darbe almıştır. Kendine yüce değerler atfeden Yunan toplumu, krizle birlikte her yanda çok eleştirilmiş ve daha kötüsü hicvedilmiştir. Becerisizlik, gerilik, mantıksızlık, anarşi Yunan toplumuna mal edilmektedir. Ülke ve millet yabancıların yardımına muhtaç kalmıştır. Ulusal egemenlik tartışma konusudur. Özellikle milliyetçi kimselerin bu aşığılanmaları sineye çekmeleri hiç kolay değildir.

Bu stresin sonucunda Yunan halkının önemli bir kesiminin, düşünce biçimi de karşı tepki olarak işlemeye başlamıştır. Bu düşünce biçimini anlamak için incinen milli gururu, insanı umutsuz kılan güvensizliği, özgüveni yerle bir eden korkuyu ve suçluluk duygusunu göz önüne almak gerek. Pek az insan bu "düşüşü" rasyonel bir biçimde karşılayabilmiştir. Pek çok kimse günah keçisi aramaya kalkışmış, mitoslar yaratmıştır; yani kısaca "savunma mekanizmalarını" seferber etmiştir. İnsanlar zorda kalınca genellikle umudu inanmada arar, anlamada değil; özellikle anlamak hiçbir teselli sağlamıyor ve yakın sürede elle tutulur bir yarar sağlamıyorsa.

Bu savunma mekanizması en açık biçimde son zamanlarda Yunanistan'da oluşturulan yeni bir "dilde" görülebilir. Kelimelere bambaşka anlamlar yükleyerek ve kavramları "kaydırarak" kriz karşıtı mitoslar desteklenmektedir. Gerçekleri inkar edebilmek için seçmeci yöntemlere başvurulur, tutarsızlıklar geçiştirilir; anakronizme başvurulur, müphem (belirsiz) ve her yana çekilen laflar edilir. Bu dile Orwell'in "1984" romanında esinlenmiş "ikilif" (doublespeak) denir. Bu demagojik söylem çözüm yerine bir inancı pekiştirir. Birkaç örnekle yetineceğim.

En başta bugünkü durum konusunda, yaptırımını da olan klasik bir iflas değil de, bazı bugünkü siyasilerin beceriksizliğinden doğan ve başa başkaları geldiği takdirde sorun olmayacakmış gibi bir söylem geliştirilmektedir. Sonra borçtan değil "sözde borçtan" söz edilmektedir. En doğal biçimde alınan milyarlarca Euro borç "sözde" kelimesiyle yok varsayılmaktadır! Borcu vermiş olanlar da "tefeci" terimiyle anılmaktadır. Bu "tefeci" söylemi özellikle aşırı sağcı Altın Şafak tarafından çok sık kullanılmaktadır, ama Yunanistan Başpiskoposu da söylemiştir. Pek çok kimse bir iflas değil, tefecilerin haksız olarak istedikleri bir "sözde borç" görmektedir. İstenen çok saf bir istek: borç almak ve sonra borçların silinmesi!

"Tefecilik" ithamı aslında absürttür çünkü Yunanistan çok düşük bir faizle borçlanmaktadır. Örneğin İspanya %6 faizle borçlanırken, hiç kimsenin artık borç vermediği Yunanistan'a "tefeci AB" %2 gibi düşük bir faizle borç vermektedir. Hatta bazı "tefeci" ülkeler belli bir faizle aldıklarını

daha düşük bir faizle Yunanistan'a aktarmakta! Geçenlerde "tefeciler" Yunanistan'la yaptıkları finans işlemlerinden elde ettikleri kârları da Yunanistan'a vermeye karar almışlar. "Bize verilen milyarlarca rağmen borç artıyor" ve "bu paralar halka değil, alacaklılara ve bankalara gidiyor" safvatası da pek çok kimsenin ağzında. Hâlâ borç alarak maaş ve emekli maaşı ödeyen, hâlâ bütçe açığını borçla kapatan Yunanistan'ın borcu tabii ki artacak; paralar tabii ki kısmen alacaklılara ve bankalara gidecek, çünkü gitmezse ülke iflas etmiş sayılacak veya piyasa çökecek.

Bu saçmalıklara inananlar kendilerini aldatarak huzuru arıyor. (Kimileri de bu söylemle siyasi kariyer peşindeler.) Biz değil başkaları sorumludur! Böylece milli gurur korunuyor, toplumsal utanç aşıyor, eksiklikler günah keçisine aktarılıyor: tefecilere, bize gereği gibi yardım etmeyen "Batılılara", Almanlara, bankerlere, hele Yahudi bankerlere! Ama "hak" ve "yasalar" konusunda da ilginç bir "ikililaf" oluşmuş. Yasaların meşru sayılması için meclisten geçmesi yeterli görülüyor. Birilerine göre "haklı" olmaları gerekiyor; haklı olup olmadıklarını da kendileri karar vermekte. "Bu yasaları uygulamayacağız" söylemi çok yaygın. Muhalefet de, sendikalar da, ama herhangi bir grup da – yasalara saygısızlık etmektense ölmeyi tercih etmiş olan Sokrates'in kentinde – meclisin meşruiyetini kabul etmemek hakkını kendilerinde görmekte. "Ödemem-ödemem!" diye bilinen kampanyalarda isteyen paralı geçitte para vermeden geçmekte, hatta beş-on kişi toplanıp herkesi serbestçe geçirtmekte. Buna da "anarşi" ve "kaos" değil "demokrasi" denmekte.

Demokrasi kavramı bambaşka bir anlam edinmiş. Yunan devletinin yalvar yakar davet ettiği Batılı finans çevreleri "istilacı" sayılır oldu; ülkenin "işgal altında" olduğu kabul edilmektedir. Hatta Osmanlı Devleti hâkimiyetine benzer bir durum var söylemi bile ciddi bir biçimde savunulur oldu. Başkaları "Nazi çizmesinden" söz ediyor. Hem Altın Şafak hem solun büyük kesimi bu durumu böyle değerlendiriyor. Sonunda "demokrasi" adına direnme, ayaklanma, silahlanma ve silahlı mücadele öngörülerini yaygınlaştırdı. Bir yanda Altın Şafak, öte yanda sol Siriza milletvekilleri siyasilerin ileride Kaddafi gibi linç edileceğini söyler oldular. En çarpıcı olanı ise bütün bunların normal tezler olduğuna inananların çok olmasıdır. Yasa dışı grev, yol kapatma, işgaller, sövmeler, pataklamalar, tehdit etmeler, rehin almalar gibi şiddet konusunda en yaygın (sol) tez ise şöyledir: sol şiddet ile sağ şiddet farklıdır. İlki hoş görülebilir "çünkü daha iyi bir dünya için uygulanmaktadır." Sağ ise tam aynı mantıkla kendi şiddetini meşrulaştırıyor- "daha iyi bir vatan için!" Böylece şiddet yaygınlaşıyor.

İkililaf çok yaygın. Şantaj "pazarlık" diyorlar, uzlaşmazlığa "diyalog", parlamentoya "kerhane", vergiye "haraç", hükümete "işbirlikçiler", ekonomik gerçeklere uyuma "halkın fedakârlığı", kendi yeteneksizliğimize "yabancıların dayatması". Yersizlikten kısa kesiyorum.

Bu paradoksal söylemden hoşlanan büyük bir seçmen kitlesi var: ne mantıklı bir argüman ne de tutarlılık artık gerekli değil. Tabii milli gurur bu laflarla pohpohlanmakta, kişisel umut yeşermektedir. Ama bu söylenenleri yalnız Yunanlılar duymuyor. Hakkın ve yasaların nümayişçilerce saptandığı, Parlamento kararlarının "demokratik şiddetle" uygulanmadığı, şiddetin haklı gösterildiği, borca "sözde borç" dendiği, silahlı direnç arifesinde, Batı sermayesini düşman ilan eden bir ülkeye kim yatırım yapacak? Hiç yatırımcı bu kaos ortamına gelmek ister mi? "Troyka yanlış reçete uyguluyor" denmekte, oysa kararlaştırılan onlarca yapısal dönüşümlerin hiçbirinin pratikte "uygulanmadı"; daha doğrusu "demokratik" yöntemler ve "yasal şiddetle" uygulatılmadı. Bir yanda korku salan anarşik ve absürt söylem, öte yanda uygulanmayan "reçete", büyük bir ihtimalle felaketi getirecek. O zaman da felaket tellâlleri "biz söylemiştik" diyecekler. İşte buna "kendini kanıtlayan kehanet" (self-fulfilling prophesy) derler! Diye diye dedikleri olacak galiba.

*